

"DOSARUL" ȘI ȘANSA TEATRULUI RADIOFONIC

Dosarul "teatrului radiofonic" cuprinde file albe și negre, reflectând, în acest sens, contextul general în care s-a desfășurat fenomenul teatral din întreaga țară. După ce, inițial, își câștigase un binemeritat prestigiu, an după an, și mai ales în ultimul timp, când presiunea ideologică devenise maximă, repertoriul a fost invadat de scenarii mediocre și submediocre, rabatul la calitate încercându-se a fi justificat prin numărul mare de premiere originale ce trebuiau difuzate și printr-un anumit refuz al oamenilor de condei de a se angaja într-o astfel de întreprindere. Spectacolele anodine, născute moarte, indiferent de tratamentul la care erau supuse, au alternat, totuși, cu încercări notabile de a dialoga cu ascultătorii prin intermediul unor texte clasice din literatura națională și universală, și chiar prin intermediul unor voci din contemporaneitate, prezențe singulare, neinregistrate în detașamentul scribilor oficiali.

Toate aceste producții oneste au încercat să contrabalanseze cit de cit maculatura teatrului radiofonic, constituind totodată eforturi stimabile de a răscumpăra ceva din demnitatea și profesionalismul unui colectiv artistic mai restrâns. Inventariind cardexul pieselor de teatru radiofonic înregistrate în ultima perioadă, am putut constata că există totuși destule producții artistice cu care ne putem prezenta cel puțin onorabil în fața ascultătorilor. Dar ce sentiment împovăraător pentru fiecare dintre noi trezesc acele titluri șterse, care ne-au solicitat ore și ore de trudă zadarnică și de efort steril de gândire. Mai mult ca oricând, acum ar trebui să ne despărțim de trecut... meditănd.

A îndrăzni să scrutezi viitorul — în cazul nostru, să deschizi o perspectivă pentru teatrul radiofonic — implică atît analizarea stadiului în care ne găsim, ceea ce am încercat să și facem prin succinta retrospectivă întreprinsă, cît și stabilirea citorva jaloane capabile să definească o nouă orientare.

De la început vom spune că teatrul radiofonic trebuie adus la un stadiu de normalitate. Nemaifiind obligat să răspunda unor sarcini prioritare, să militeze, să reflecte, să combată și să afirme diferite imperative politico-ideologice, repertoriul nostru se poate organiza pe o singură coordonată majoră, aceea a valorii artistice. Deci, nu mai avem de ce să dialogăm cu mediocritatea textelor pline de „bune intenții” și rămase la acest stadiu, cu exercițiile de dramaturgie diletantă, cu grandilocvențele însăilării patriotarde și eboșele etico-moralizatoare. De acum nu ne vom mai închina decît idolilor pereni ai TEATRULUI din toate timpurile: ADEVARUL și VALOAREA. Pentru a demonstra cum încercăm să dăm viață acestor deziderate, vom cita cîteva spectacole difuzate sau în curs de difuzare în prima jumătate a acestui an: **Cruciada copiilor și Arca lui Noe** de Lucian Blaga, **Paracliserul și Lupoaca mea** de Marin Sorescu, **Menajeria de sticlă** de Tennessee Williams, **În căutarea sensului pierdut și Dresoaara de fantome** de Ion Băieșu, **Macbeth** de William Shakespeare, **Evl mediu intimplător** de Romulus Guga, **Răsare soarele deasupra lui Seneca** de Kincses Elemér, **Aniversarea** de Harold Pinter, **Moromeții** — serial după Marin Preda, **Miorița** de Valeriu Anania.

Considerăm că este de importanță primordială ca fiecare premieră a teatrului radiofonic să fie supusă dezbaterii, să beneficieze de judecăți de valoare, asemenea tuturor spectacolelor teatrale, păreri autorizate ale criticilor avînd, în acest sens, un rol stimulator și de reglaj în stabilirea unor juste ierarhii axiologice, ca și în denunțarea oricăror poncife artistice. De asemenea, credem că este necesar să reluăm dialogul cu publicul larg de ascultători prin toate canalele ce ne stau la îndemînă: scrisori, poșta teatrului radiofonic, sondaje de opinie, pentru a afla cît mai exact cum sînt apreciate mesajele noastre. În sfîrșit, un al treilea grupaj de probleme vizează necesitatea diversificării formulilor noastre de expresie. Ascultătorii trebuie să regăsească în orele afectate programelor noastre o diversitate de formule teatrale: de la

spectacolul tradițional la teatrul document, profilurile dramatice de mari actori și regizori, profilurile teatrelor din București și din provincie, „Ora enigmelor”, spectacole muzicale, teatru experimental, seriale, SF-uri, spectacole de varietăți și revistă. Fără a se transforma într-o arhivă sonoră, teatrul radiofonic este dator să înregistreze pentru posteritate marile spectacole de pe scenă, dar este dator mai ales să-și încerce propriile-i forțe prin crearea unei dramaturgii specifice, care să aibă la bază scenariul radiofonic. În competiția din ce în ce mai dificilă între artele spectacolului (teatru, film, teatru TV), unica șansă de supraviețuire a teatrului radiofonic este de a se afirma prin ceea ce-l diferențiază de toate celelalte arte, respectiv prin specificul radiofonic. De aici, necesitatea de a se exprima într-o etapă viitoare mai ales prin scenarii radiofonice, înregistrate după metodele tehnicilor celor mai avansate, stereofonice și quadrofonice.

Nu vom sublinia niciodată îndeajuns nevoia pe care o avem în această perioadă de spectacole „de autor”, în care fanazia regizorală, exprimată prin structuri sonore de maximă sugestie, să pulverizeze canoanele artistice adînc înrădăcinate, ca și de experimente radiofonice pe texte de avangardă, capitol care a lipsit cu desăvîrșire din arsenalul nostru de creație, ceea ce a dus la o anumită uniformizare a producțiilor noastre, la inerție și rutină și, în ultimă instanță, la stagnare.

Iată deci că teatrul radiofonic — Bătrîna doamnă, „mătușica”, după cum îl denumea, cu umor malițios, un reputat dramaturg — a hotărît să iasă din anonim. Dacă ani și ani de zile a supraviețuit la periferia fenomenului teatral, acum, îmbrăcînd veșminte noi și punîndu-și o pălărie cochetă, „mătușica” a părăsit carapacea și se plimbă slobodă prin lume.

Va reuși să depășească handicapul absenței vizualului?

Va reuși să-și anuleze statutul de rudă săracă a teatrului?

În orice caz, teatrul radiofonic e decis să-și joace cartea cu bărbăție, pînă la capăt.

CRISTIAN MUNTEANU